

TSJERKEBUORREN 21 TWIJZEL

LANDSCHAPPELIJKE INPASSING

augustus 2025

RHO ADVISEURS

INHOUD

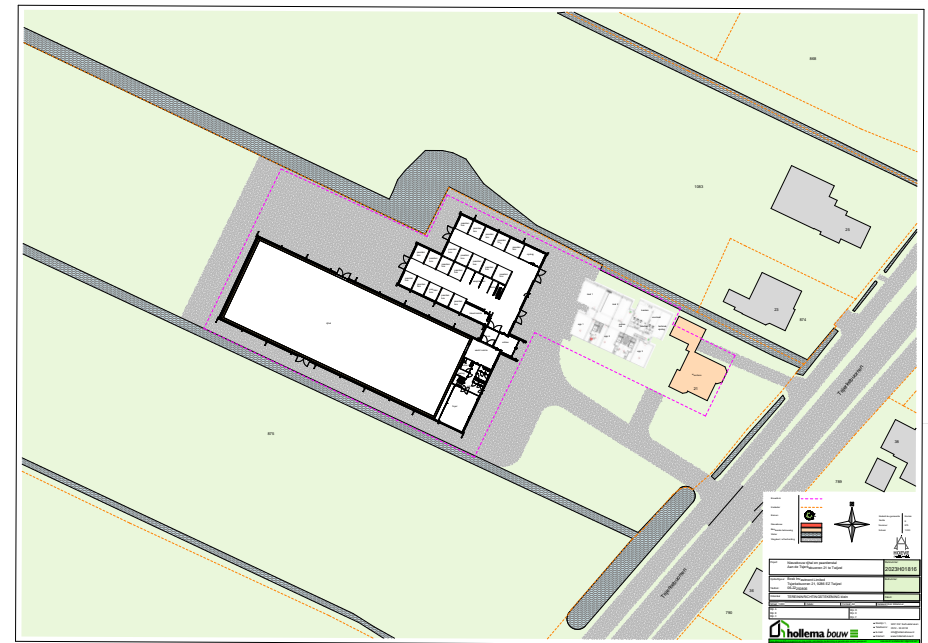
1.	HET INITIATIEF	3
2.	ANALYSE PLANGEBIED EN OMGEVING	4
	2.1 OMSCHRIJVING	
	2.2 FOTO'S PLANGEBIED	
	2.3 LANDSCHAP	
	2.4 HISTORIE	
	2.5 HOOGTELIKKING	
3.	KERNKWALITEITEN	7
4.	UITGANGSPUNTEN	8
5.	LANDSCHAPPELIJK INPASSINGSPLAN	9

BIJLAGE BELEIDSANALYSE

1.	PROVINCIAAL BLEID	
2.	GEMEENTELIJK BELEID	
	2.1 OMGEVINGSVISIE ACHTKARPELEN (ONTWERP, 2021)	
	2.1 VISIE RUIMTELIJKE KWALITEIT BUITENGEBIED ACHTKARPELEN (2020)	

1. HET INITIATIEF

Aan de Tsjerkebuorren 21 in Twijzel is een paardenhouderij aanwezig. De nieuwe eigenaren willen het geheel renoveren en uitbreiden. De wens is een rijhal, een nieuwe stal voor 19 paarden en een vergaderruimte met slaapzalen en studio's te plaatsen.

figuur bouwtekening Tsjerkebuorren 21 Twijzel

legenda

1. Renoveren en opnieuw indelen van de woning. e.e.a nog nader uit te werken.
2. Verbouwen van garage/koetshuis tot een Bed&Breakfast.
3. Nieuwbouw Multi Functionele Ruimte (MFR) (vergaderruimte, slaapzalen en studio's).
4. Overkapping verwijderen/ slopen.
5. Bestaande paardenstal en schuur verwijderen/ slopen. Nieuw te bouwen paardenstal.
6. Nieuw te bouwen indoor rijhal.

figuur voorstel voor renovatie en uitbreiding

figuur gewenste situatie Tsjerkebuorren 21 Twijzel

2 ANALYSE PLANGEBIED EN OMGEVING

2.1 OMSCHRIJVING PLANGEBIED EN OMGEVING

De planlocatie Tsjerkebuorren 21 Twijzel ligt in de provincie Fryslân, aan de doorgaande route (N355) tussen Hardegarijp en Buitenpost, ten noordoosten van de kleine kern Twijzel.

Het hoofdgebouw van Tsjerkebuorren 21 is een voornaam huis dat uit de jaren 30 van de vorige eeuw stamt. De huidige eigenaar is momenteel bezig om de woning in oude glorie te herstellen.

In de voortuin staan een fraaie rode beuken- en een notenboom.

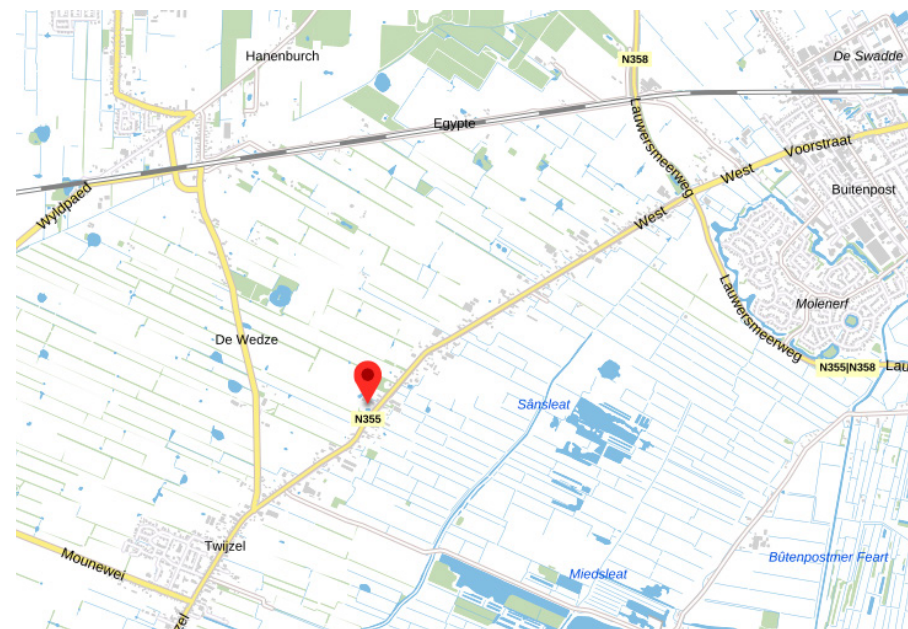
Op ongeveer 200 meter van de planlocatie staat op een verhoging de kerk van Twijzel. Aan de noordoostzijde ligt op ruim 100 meter afstand Kloostermanhûs, met museum Simke Kloosterman, een fraai herenhuis omgeven door een landgoedpark.

Aan de Tsjerkebuorren is lintbebouwing aanwezig. Deze bebouwing staat gemiddeld zo'n 50 - 100 meter van elkaar. Aan de noord(west) zijde van de weg is tussen de bebouwing op sommige plekken zicht op de achterliggende graslanden en singels. Ten zuidwesten van het plangebied is ook een open plek aanwezig, waardoor er fraai zicht is op de achterliggende gronden.

Vrijwel haaks op de weg is een strakke slagenverkaveling met sloten en randbeplanting (elzen en eiken) aanwezig. De omgeving kenmerkt zich door een noord-zuid gerichte, zeer smalle verkaveling met kavelgrensbeplanting van met name eiken. Deze beplanting is grotendeels beschermd. De landbouwgronden bestaan voornamelijk uit grasland, deels ook uit akkerland. De percelen zijn zo'n 50 tot 80 meter breed, en ter hoogte van het plangebied zo'n 700 meter lang.

Het gebied kenmerkt zich door de aanwezigheid van pingoruïnes en dobben (zie 2.3 landschap). Ook achterop het lange perceel (kadastraal nummer 875) ligt een poel/ klein historisch water.

Het perceel 875 grenst aan de oostzijde aan de noord-zuid lopende weg De Wedze. Deze weg volgt de verkavelingsstructuur niet, maar snijdt er als het ware doorheen.

figuur ligging plangebied in omgeving (ruimtelijkplannen.nl)

figuur luchtfoto Tsjerkebuorren 21; de bedrijfsbebouwing is reeds verwijderd

2.2 FOTO'S VAN HET HOOFDGEBOUW (2023)

2.2 FOTO'S VAN HET VOORTERREIN (2023)

2.2 FOTO'S WATERLOOP AAN DE NOORDZIJDE (2023)

2.2 FOTO'S LANDSCHAP (2023)

2.2 FOTO'S VAN DE OVERIGE (REEDS GESLOOPTE) BEBOUWING (2023)

2.3 LANDSCHAP

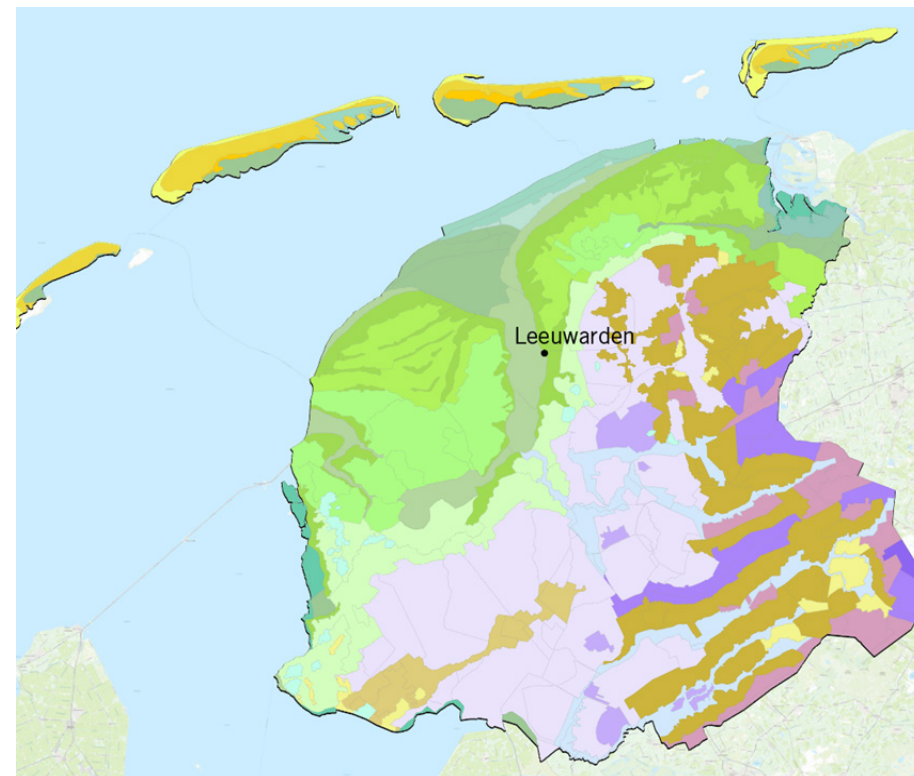
Het plangebied ligt in het zogenaamde landschapstype woudontginningslandschap. Dit landschapstype wordt gekenmerkt door lange bebouwingslinten (wegdorpen) met haaks daarop zeer langgestrekte, opstrekende percelen, ook wel regelmatige strokenverkaveling genoemd. De smalle percelen zijn voorzien van houtwallen / dykswallen of op de lagere delen elzensingels. De houtwallen en singels geven het landschap een kleinschalig karakter. De singels bestaan vooral uit zwarte elsen en komen vrijwel altijd voor langs een sloot of greppel, doorgaans aan weerszijden daarvan.

De grond bestaat uit humeuze dekzandgronden. Plaatselijk zijn landgoederenstructuren opgenomen in de verkaveling.

In dit landschapstype komen veel pingoruïnes en dobben voor. Een pingoruïne is een terreinverlaging die na een ijstijd ontstaat door het smelten van een in de ondergrond aanwezige ijsmassa (ca 5000 v Chr. – 0). Een pingo is een heuvel die ontstaat als de ondergrond permanent bevroren is en grond wordt opgeperst door een uitdijende ijslens. Bij het dooien of openbarsten van de ijslens gleed de erop aanwezige grond naar beneden. De zo gevormde omwalde laagte wordt aangeduid als pingoruïne.

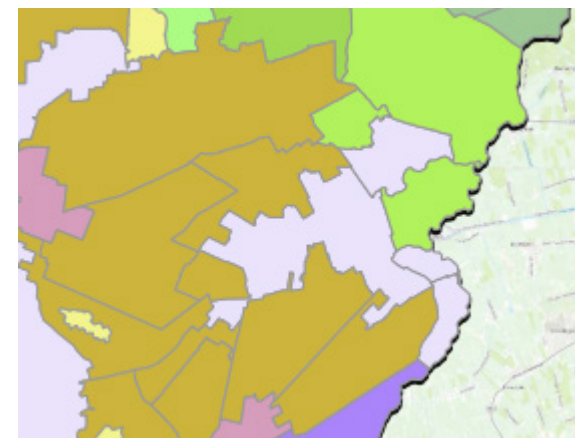
Dobben zijn natuurlijke laagten en danken hun bestaan aan een pingoruïne. Vaak zijn het echter ook door de mens gegraven poelen, veelal als drink- of wasplaatsen voor het vee of bluswatervijver. Deze zijn tussen 1000 en 1500 na Chr. ontstaan.

Ook op het perceel is, nabij De Wedze, een poel/ klein historisch water aanwezig. Ook zijn er een tweetal houtwallen/dykswallen aanwezig; die aan de zuidzijde bestaat uit diverse boom- en struiksoorten en heeft een hoge bedekkingsgraad. De houtwal aan de noordzijde bestaat met name uit elzen en heeft over het algemeen een wat lagere bedekkingsgraad (en zou dus aangevuld kunnen worden met nieuwe bomen en struiken).

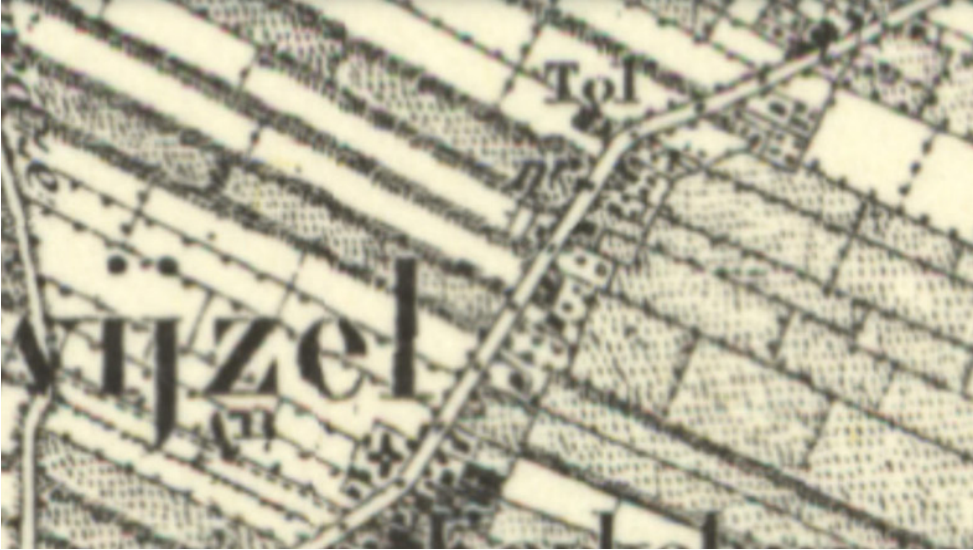
figuur andschapstypen Fryslân

Hoofdlandschap landschapstypen: Woudontginning Twijzel	
Naam	Woudontginning
Hoofdlandschap	
Deel	Noordelijke Wouden
Bijzonderheid	Dykswallenlandschap
Nummer	NWwd3
Sublandschap	
Nummer	NWwd
Landschap	
Nummer	wd
Hoofdlandschap	
Sublandschapstype	Woudontginning met dykswallen

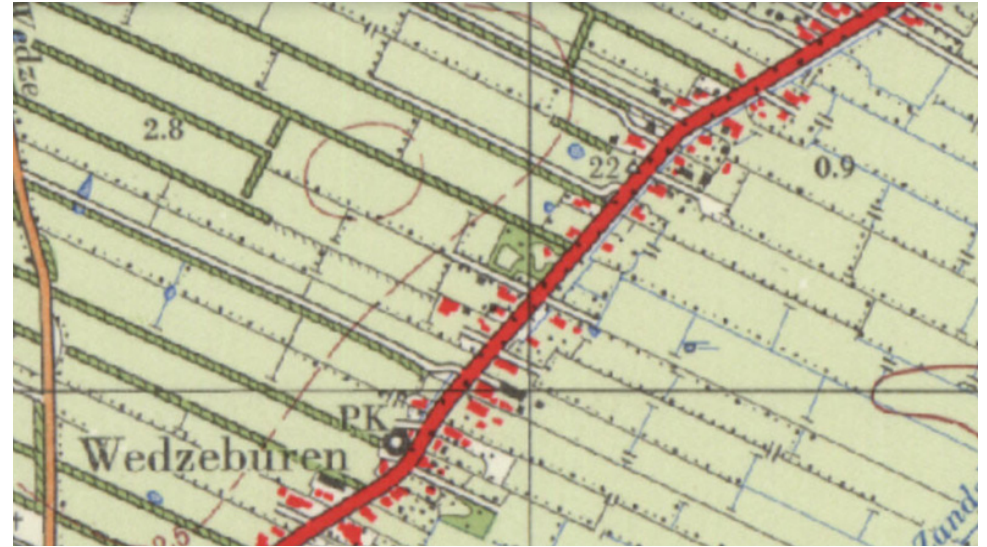

figuur detail landschapstypen Fryslân; woudontginningslandschap (bruin)

2.4 HISTORIE

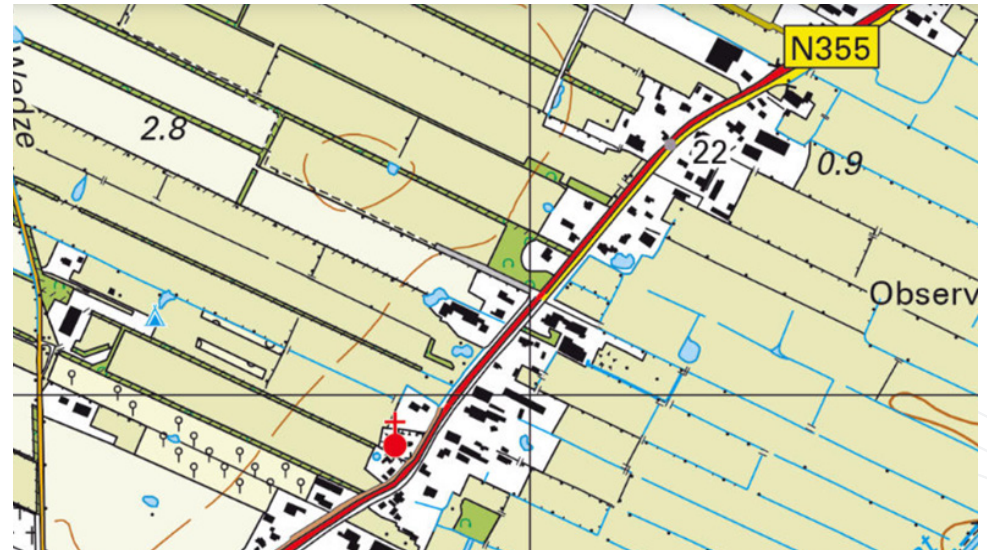
1900

1980

1940

1980

2.4 HISTORIE

Op de kaart van rond 1900 (www.topotijdreis.nl) is de slagenverkaveling goed te zien. De Tsjerkebuorren en De Wedze zijn ook reeds aanwezig. Aan de Tsjerkebuorren staat hier en daar al bebouwing, zoals het tolhuis en de kerk, beiden in een bocht van de Tsjerkebuorren.

Op de kaart is verder een aantal pingoruïnes te zien.

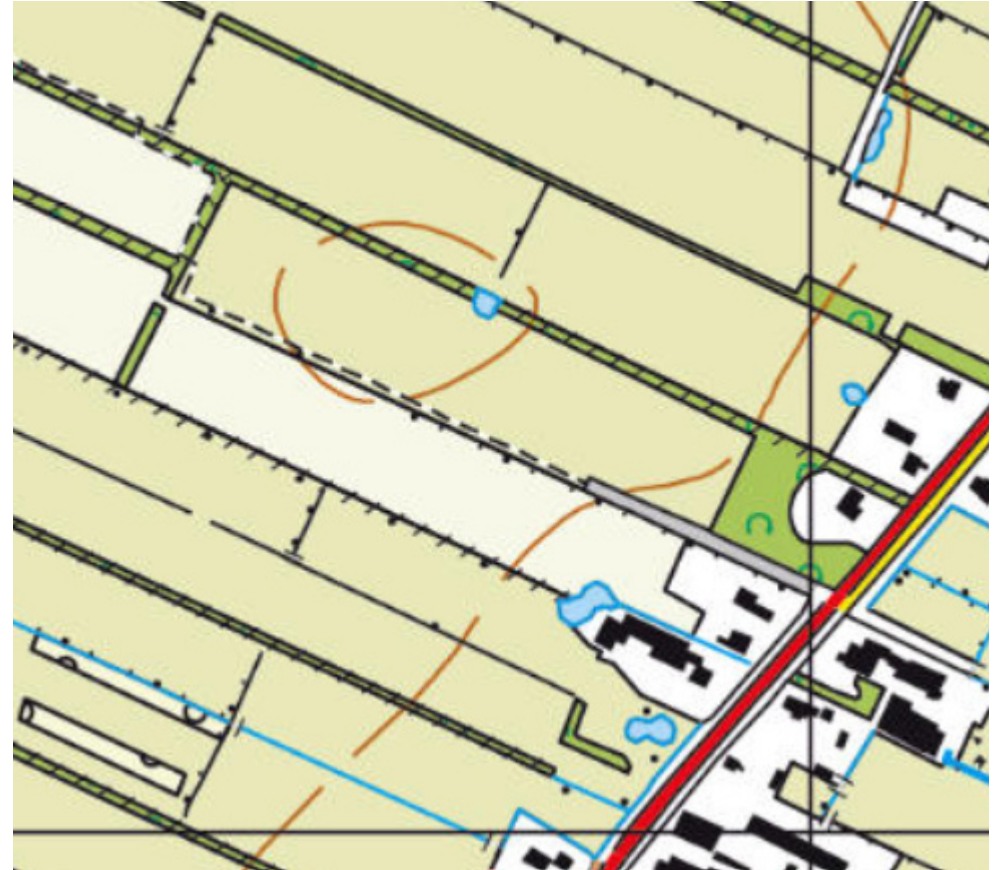
Op de kaart van 1940 is meer lintbebouwing aan de weg toegevoegd. Ook Tsjerkebuorren 21 is inmiddels aanwezig.

Tussen 1940 en 1980 is er niet veel veranderd. Wel is te zien dat er in die tijd een pad over het perceel naar De Wedze liep.

Tussen 1980 en nu is dit pad weer verdwenen, is er bebouwing op het perceel toegevoegd, en zijn er poelen rondom de bebouwing gegraven. Dit zijn mogelijk restanten van een gracht rondom het erf. In de jaren 90/ 2000 is aan de zuidzijde een dierenweide met struweel aangelegd.

Rond 2015 is minicamping De Wedze geopend. De camping biedt ruimte voor 25 kampeerplekken. Staatsbosbeheer Noard Fryslân heeft naast de camping een grote werkschuur.

Op de kaart van 2023 is goed te zien dat aan de zuidoost zijde van de Tsjerkebuorren een nat gebied ligt, met veel sloten. Opvallend is verder dat aan de noordwest zijde van de weg een aantal akkers aanwezig is, hoewel het merendeel van de gronden als weiland is gebruik is.

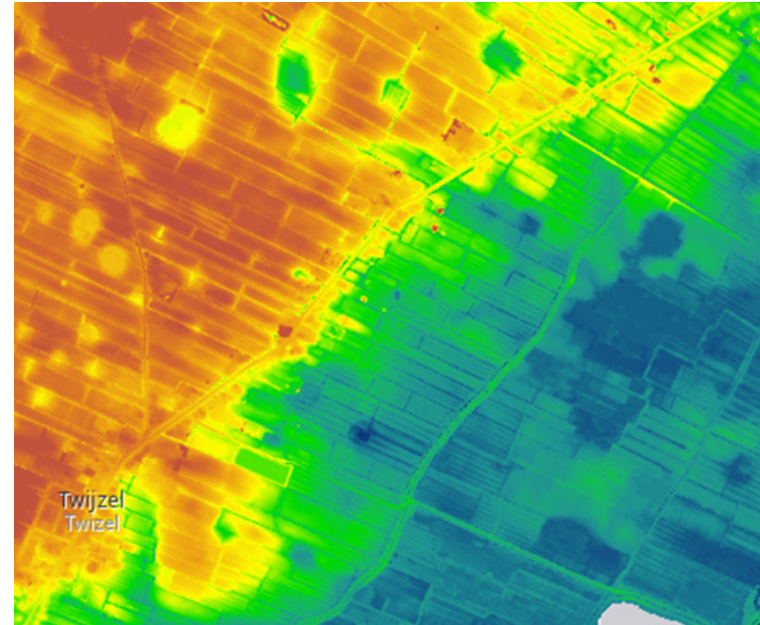

2.5 HOOGTELISSING

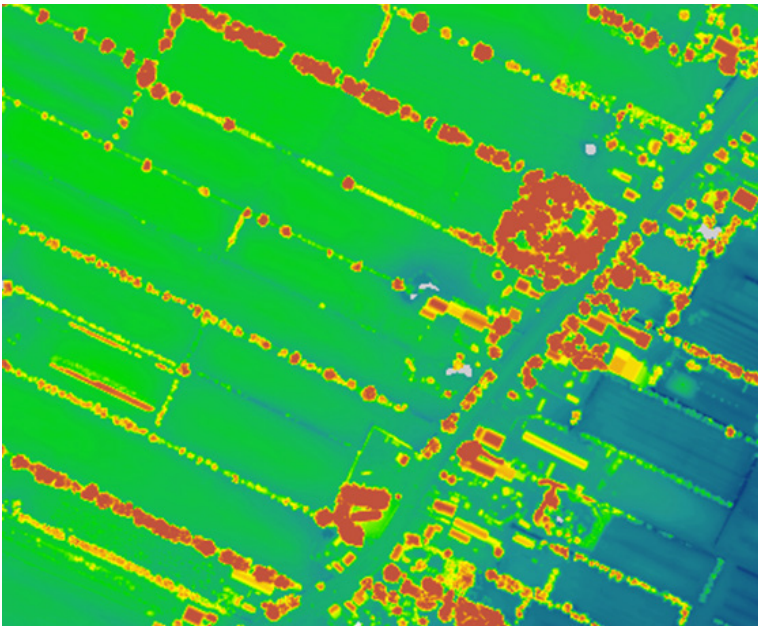
Op de Algemene Hoogtekaart Nederland (AHN) (zie figuur hiernaast) is fraai te zien dat de Tsjerkebuorren op de overgang ligt van een hoger (noordwesten) naar een lager deel (zuidoosten).

Op de detailkaart (figuur onder) zijn fraai de grondwalle, gecombineerd met lagergelegen greppels, te zien waarop de opgaande perceelsrandbeplanting staat. Ook is direct ten noorden van het plangebied een laagte (poel) te zien.

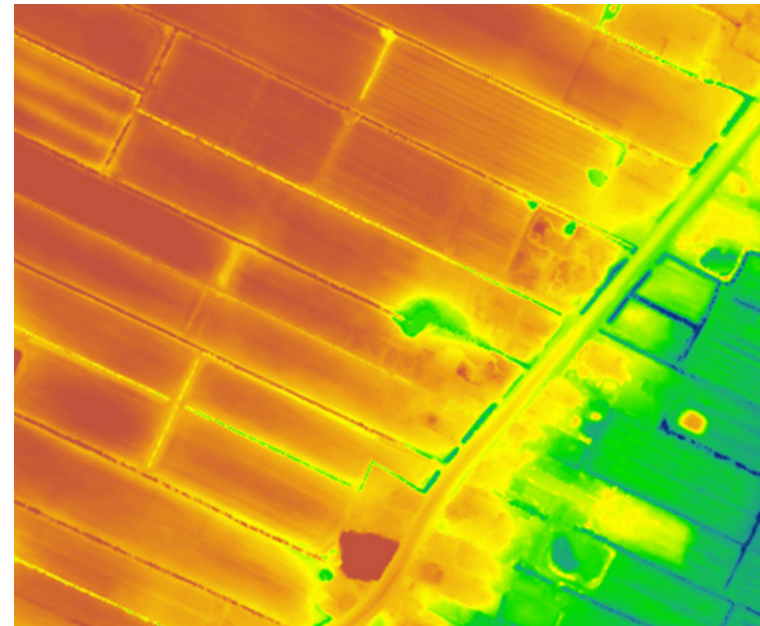
Op de kaart met de bebouwing en bomen (figuur hieronder) is goed te zien dat de beplanting aan weerszijde van het perceel niet- zoals aan de houtwallen te noordoosten en zuidwesten te zien is- heel hoog is, maar vooral bestaat uit enkele hoge individuele bomen. Tussen de twee houtwallen in loopt midden op het terrein een laagte/greppel.

figuur AHN

figuur detail AHN met bebouwing en beplanting

figuur detail AHN

3. KERNKWALITEITEN

landschap

- Het kleinschalige ontginningslandschap met haar patronen van lintbebouwing in de gemeente Achtkarspelen is bijzonder. De strokenverkaveling met kenmerkende verhoudingen van lengte en breedte, in combinatie met de aanwezigheid van dichte netwerkstructuren van (elzen) singels en houtwallen/dykswallen op de perceelranden, zijn kenmerkend.
- De samenhang van het historische bebouwingslint Tsjerkebuorren en de opstreckende verkaveling hier vrijwel loodrecht op;
- De overgang van dichte verkavelingsstructuren met houtwallen op de zandgronden, naar de open veenweide en het kleigebied;
- De karakteristieke langgerekte verkavelingsstructuur met houtwallen/dykswallen en sloten/greppels op de perceelsranden;
- De aanwezigheid van natuurlijk reliëf en water in de vorm van pingoruïnes.

de planlocatie

- Het karakteristieke hoofdgebouw;
- De vorm van de oude paardenstallen;
- De fraaie solitaire bomen in de voortuin.

4. UITGANGSPUNTEN

landschap/ algemeen

- Nieuwe ontwikkelingen dienen bij te dragen aan het zichtbaar en herkenbaar houden van de landschappelijke karakteristiek en cultuurhistorische waarden;
- De ontwikkeling dient kwaliteit toe te voegen aan het bestaande geheel;
- Behoud kleinschalig woudontginningslandschap met lintbebouwing en (vrijwel) haaks daarop smalle kavels met houtwallen en greppels;
- Behoud samenhang van het historische bebouwingslint Tsjerkebuorren en de opstreckende verkaveling;
- Behoud en versterking van de bestaande waardevolle landschapselementen zoals de karakteristieke langgerekte verkavelingsstructuur met houtwallen/dykswallen op de perceelsranden, sloten/greppels en de pingoruïnes;
- Er dient samenhang te zijn tussen bebouwingsrichting en verkaveling.

bebouwing

- Bij de realisatie van nieuwe bebouwing dient gekozen te worden voor zorgvuldig ruimtegebruik. Hierbij is de concentratie van de bebouwing wenselijk;
- Bij de aanleg van erven en nieuwe bebouwing dient rekening gehouden te worden met bestaande waardevolle aanzichten. Daarom dient afstand aangehouden te worden tot de weg bij aanzichten op karakteristieke boerderijen;
- De representatieve zijde van het plangebied is aan de Tsjerkebuorren gelegen; het voorerf wordt representatief ingericht.

beplanting

- Behoud en versterking van de bestaande houtwallen/dykswallen;

- Toepassing van inheemse beplanting, passend in het woudontginningslandschap;
- Naast elzen worden in de houtwallen/dykswallen ook andere inheemse boom- en struiksoorten toegepast om de biodiversiteit te vergroten;
- Eventuele bestaande gebiedsvreemde beplanting vervangen door inheemse beplanting;
- De bestaande grote solitaire bomen blijven behouden of worden verplaatst;
- Het zicht op de bedrijfsbebouwing wordt vanaf de Tsjerkebuorren gefilterd door opgaande beplanting in de vorm van bomen;
- Hagen begeleiden de inrit/ oprijlaan;
- Bij erfscheidingen dient rekening gehouden te worden met landschappelijke overgangen en gekozen te worden voor een natuurlijke erfscheidingen zoals water, bomen en/of struiken. Hekwerken dienen vermeden te worden.

water

- De bestaande slotenstructuur dient behouden te blijven;
- Er vindt voldoende waterberging plaats in het plangebied;
- Bij watercompensatie dient ingezet te worden op het herstellen en realiseren van waterelementen zoals sloten, greppels, pingoruïnes en ecologische oevers;
- Nieuwe greppels en/of sloten versterken de landschapsstructuur.

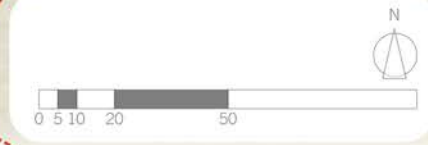
verharding

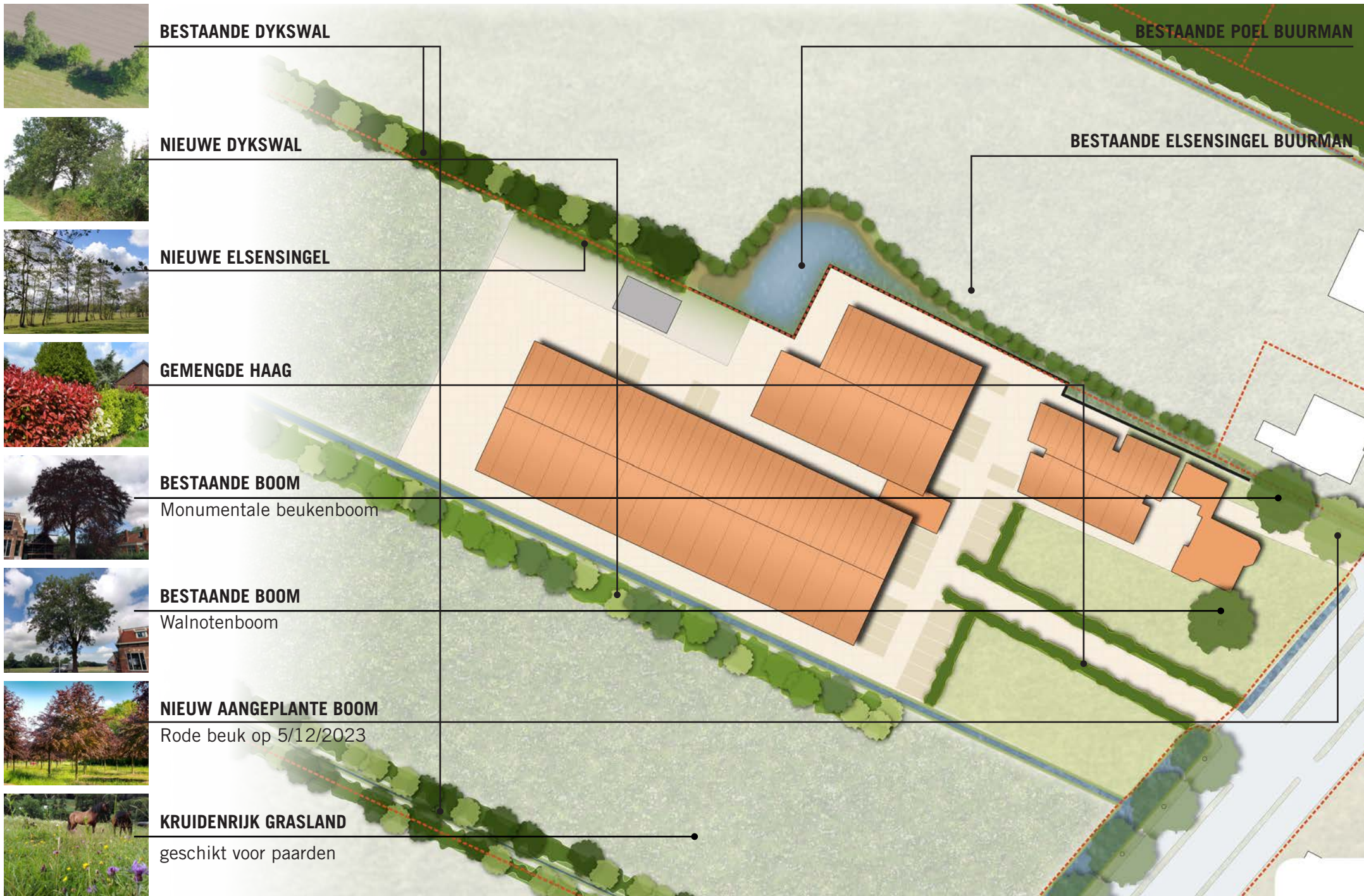
- Parkeren vindt plaats op eigen terrein;
- Extra verharding dient te worden gecompenseerd door de hoeveelheid oppervlaktewater te vergroten.
- Daar waar mogelijk worden waterdoorlatende grasbetonkeien toegepast in plaats van klinkerverharding.
- Uitbreiding van het laarzenpad vanuit Camping De Wedze is wenselijk.

5. LANDSCHAPPELIJKE INPASSING

LEGENDA

- Bestaande dykswal
- Nieuwe dykswal
- Bestaande elsensingel
- Nieuwe elsensingel
- Gemengde haag
- Bestaande boom
- Nieuw aangeplante boom
5/12/2023
- Kruidenrijk grasland
- Sloot en/of greppel
- Bebouwing
- Mestopslag
- Verharding
klinkers
- Halfverharding
grasbeton
- Parkeervoorziening
- Damwand
- Erfgrens

BEPLANTING(SSOORTEN)

Aan zowel de zuid(west) als de noordzijde van het perceel zijn op de perceelsgrenzen een tweetal houtwallen/dykswallen aanwezig. De zuidelijke bestaat uit verschillende soorten bomen en struiken, terwijl de noordelijke vooral uit elzen bestaat. Beide houtwallen blijven gehandhaafd en worden daar waar nodig aangevuld ('ingeboet'), zodat hier robuuste beplantingsstroken ontstaan.

Beide bestaande houtwallen zijn beschermd (zie afbeelding hiernaast) en worden niet gerooid. De noordelijke, historisch waardevolle houtwal met greppel zit in de beheers-overeenkomst Noardelyke Fryske Walden (NFW) en Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb). Deze houtwal dient jaarlijks onderhouden en periodiek gesnoeid te worden (elke 7 jaar). Deze houtwal blijft intact conform de voorwaarden van de beheersovereenkomst ANLb/NFW.

Tussen de greppel en het grasbeton aan de noordzijde van het erf wordt een nieuwe smalle elzensingel aangeplant. Door de elzen hier dicht op elkaar te planten en deze als hakhout te beheren, zal deze strook een dicht karakter krijgen. Een smal deel van de beplanting aan de overzijde van de greppel is in eigendom en zal behouden blijven.

Ten zuidwesten van de nieuwe rijhal wordt een nieuwe houtwal/dykswal aangelegd. Deze wordt tot aan De Wedze aangeplant. De houtwal krijgt een breedte van minimaal 5 meter. Voor de aanleg van deze houtwal worden de richtlijne van het "Facsheet Dykswal" van de gemeente aangehouden. (zie bijlage. Het zal een dykswal worden met verschillende soorten, wordt de biodiversiteit verhoogd.

Het struweel rond de dierenweide wordt weggehaald, waardoor het zicht op het achterliggende terrein vergroot wordt. Aan de westzijde worden een aantal

Omgevingsloket Regels op de kaart

beschermde singels Tsjerkebuorren 21

weidepaddocks aangelegd. Hier wordt een kruidenrijk grasmengsel toegepast, speciaal bestemd voor paarden. De bestaande hoogstamfruitbomen blijven behouden en worden eventueel verplaatst.

Aan de voorzijde wordt, als afscheiding tussen de dierenweide en de verharding van de oprit en het parkeerterrein een gemengde haag aangeplant van ongeveer een meter hoog. Een haag met verschillende, inheemse struiksoorten is ecologisch gezien heel interessant en dus wenselijk: naast veldesdoorn en meidoorn kunnen hierin soorten als hazelaar en sleedoorn worden toegepast. De haag zorgt voor biodiversiteit en daarnaast voor eenheid op en rond het terrein.

De rode beuk aan de voorzijde blijft behouden.

bomen

in houtsingel of boomgroep

	Latijnse naam
• zwarte els	Alnus glutinosa
• ruwe berk	Betula pendula
• zachte berk	Betula pubescens
• veldesdoorn	Acer campestre

in tuin soorten als:

• haagbeuk	Carpinus betulus
• zomereik	Quercus robur
• wintereik	Quercus petraea
• beuk	Fagus sylvatica
• noteboom	Juglans regia

struiken

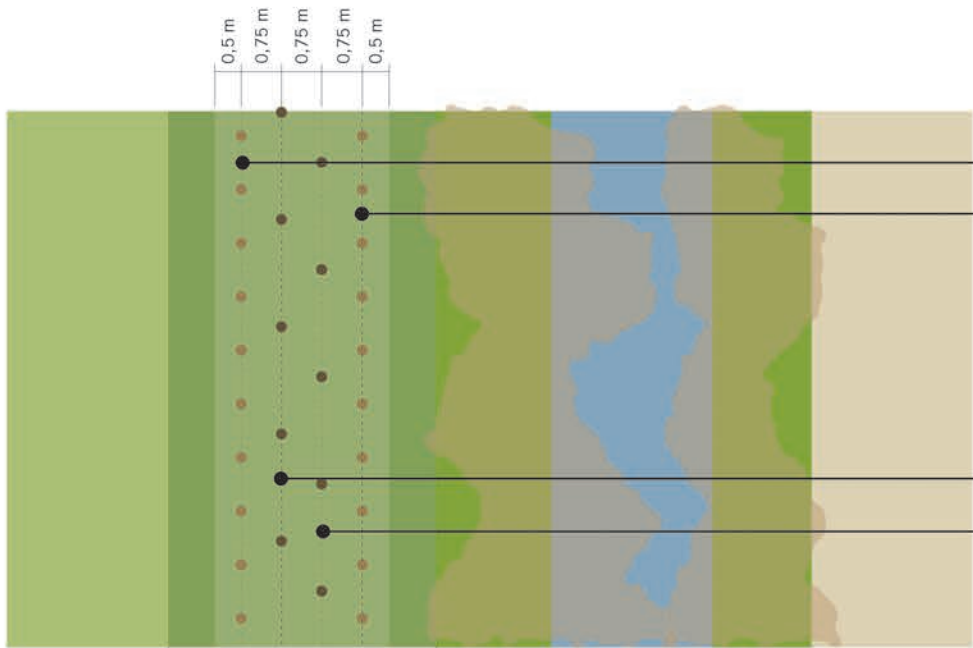
• vuilboom/ sporkehout	Rhamnus frangula
• wilde lijsterbes	Sorbus aucuparia
• (eenstijlige) meidoorn	Crataegus laevigata
• sleedoorn	Prunus spinosa

• hazelaar	Corylus avellana
• zoete kers	Prunus avium
• rode kornoelje	Cornus sanguinea

kruidenrijk gras

- toepassing van een kruidenmengsel speciaal voor paarden.

Op de volgende bladzijdes vindt u een gedetailleerde uitwerking van de verschillende nieuwe groenelementen: Nieuwe Dykswal, Nieuwe elksensingel en gemengde haag.

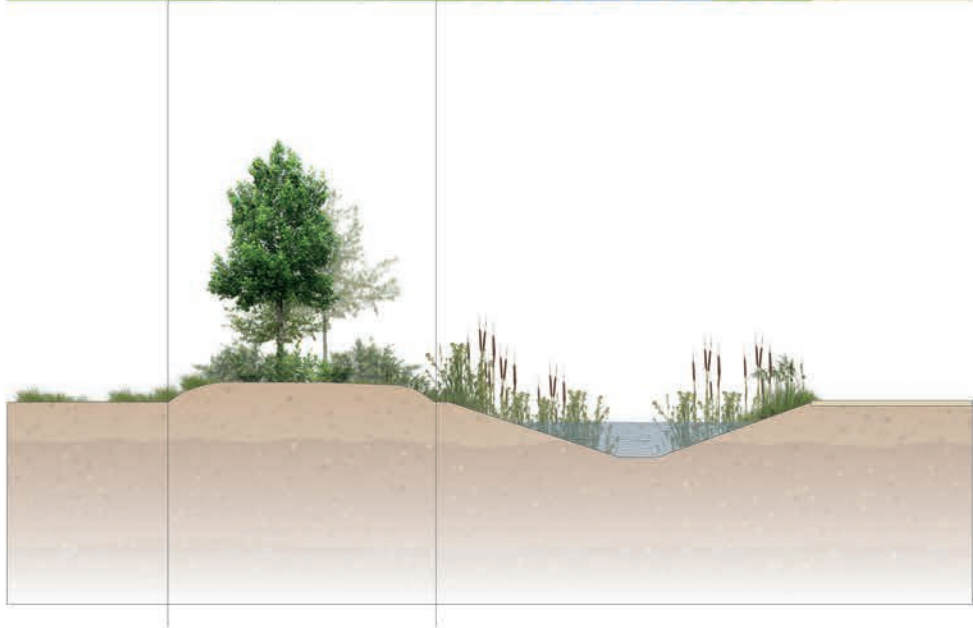

De heesters in de buitenste rijen worden gepant met **onderlinge afstand van 1,0 meter**.

- Soorten beplanting
- (eenstijlige) meidoorn *Crataegus laevigata*
 - sleedoorn *Prunus spinosa*
 - vlier *Sambucus nigra*

De boomvormers in de binnenste rijen worden gepant met **onderlinge afstand van 2,0 meter**. De rijen verspringen

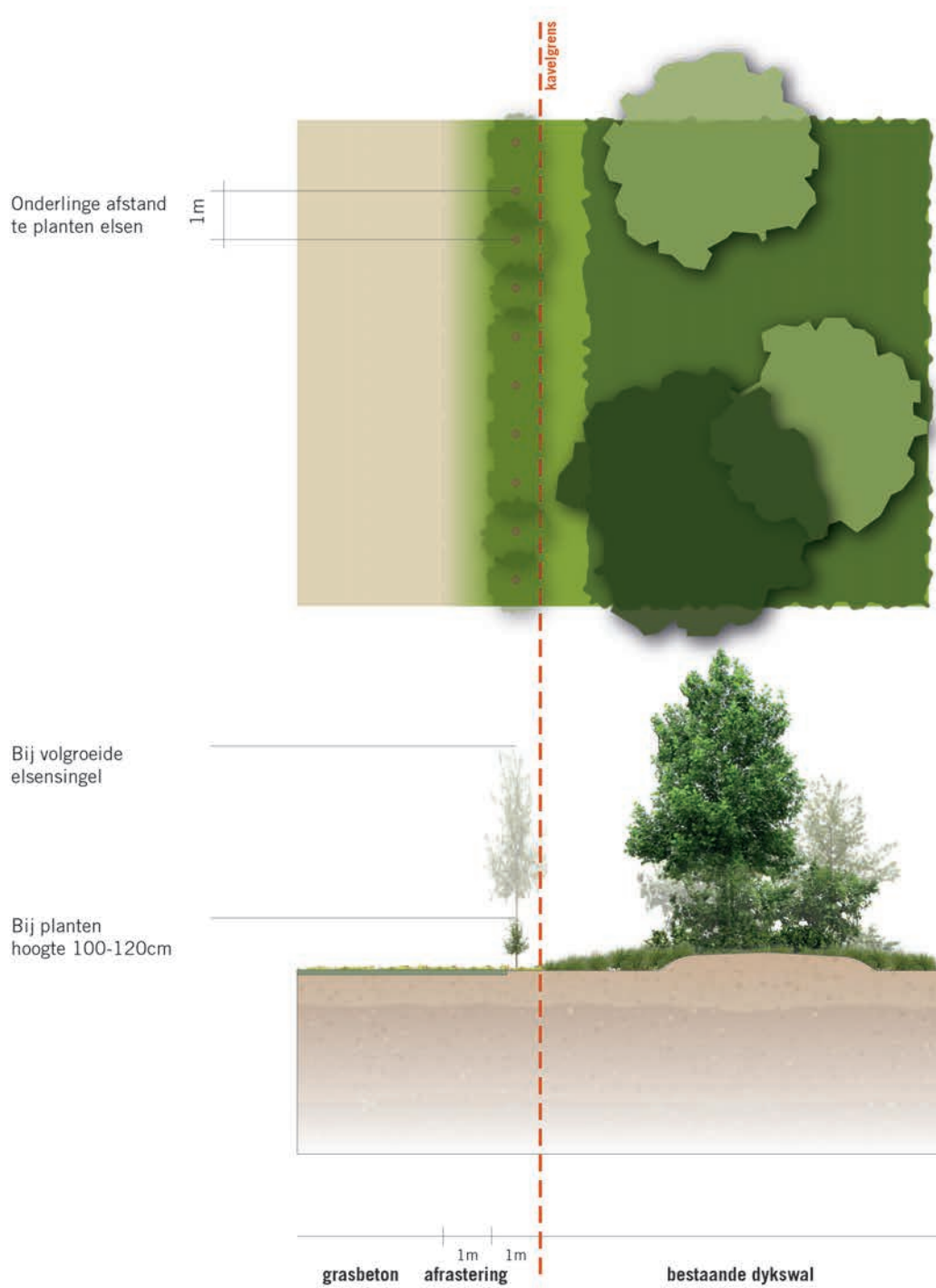
- Soorten beplanting
- 70% zomereik *Quercus robur*
 - 30% lijsterbes *Sorbus aucuparia*

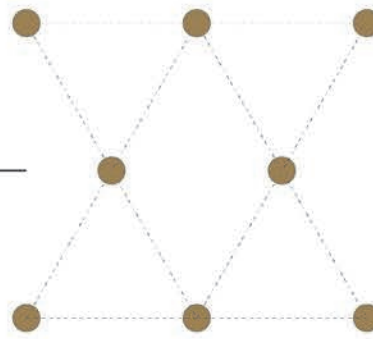
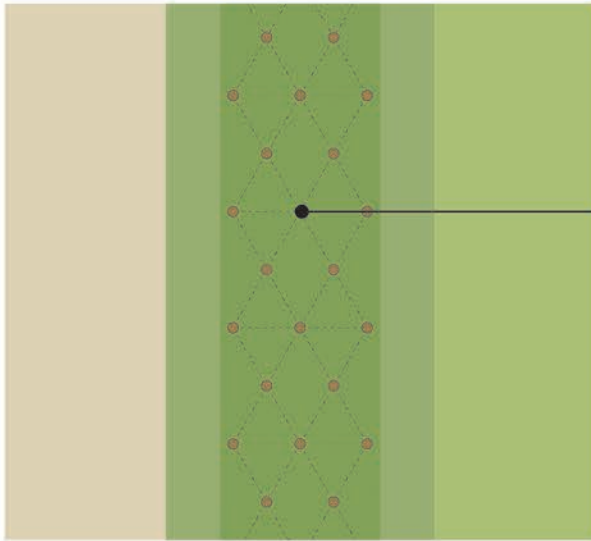
kruidrijk grasland 5,0 m 7,0 m klinkers

UITWERKING NIEUWE DYKSWAL

UITWERKING NIEUWE ELSENSINGEL

De planten in de gemengde haag worden in een driehoeksverband aangeplant met een **onderlinge afstand van 1,25 meter**. Door deze manier van aanplanten ontstaat er direct een voller en natuurlijker beeld. De planten staan niet in rechte lijnen, maar verspringen ten opzichte van elkaar, waardoor de haag sneller dichtgroeit en een gevarieerde uitstraling krijgt.

Soorten beplanting

- vuilboom/ sporkehout *Rhamus frangula*
- wilde lijsterbes *Sorbus aucuparia*
- (eenstijlige) meidoorn *Crataegus laevigata*
- sleedoorn *Prunus spinosa*
- hazelaar *Corylus avellana*
- zoete kers *Prunus avium*
- rode kornoelje *Cornus sanguinea*

Maximale hoogte 1 meter

UITWERKING GEMENGDE HAAG

BEBOUWING

Achter het bestaande hoofdgebouw wordt de nieuwe bedrijfsbebouwing gesitueerd; een rijhal, paardenstallen en een multifunctionele ruimte (mfr). Het is wenselijk de bedrijfsbebouwing los van het hoofdgebouw te plaatsen. Daarom komt het verblijfsgebouw enkele meters achter het hoofdgebouw te staan.

Daarachter komen de paardenstallen voor 19 paarden (ongeveer 24 bij 28 m.) De vormgeving van de stallen is gebaseerd op de oorspronkelijke, oude stallen. De rijhal (ongeveer 24 bij 70 m.) krijgt in verband met veiligheidseisen vanuit de paardensport een goothoogte van minimaal 4.5 m.

Achter de stallen wordt een container geplaatst voor mestopslag. De mest wordt één keer per twee weken afgevoerd. Daarom dient de ruimte achter de stallen bereikbaar te zijn.

Impressie Nieuwbouw Manege HHEC - Hoeve Architecten

WATER

De bestaande greppels/sloten blijven behouden. De greppels langs de dykswallen worden zo nodig opnieuw uitgegraven en verbreed.

De bestaande vijver aan de voorzijde is kunstmatig aangelegd en niet authentiek. Deze is dan ook niet passend en wordt verwijderd.

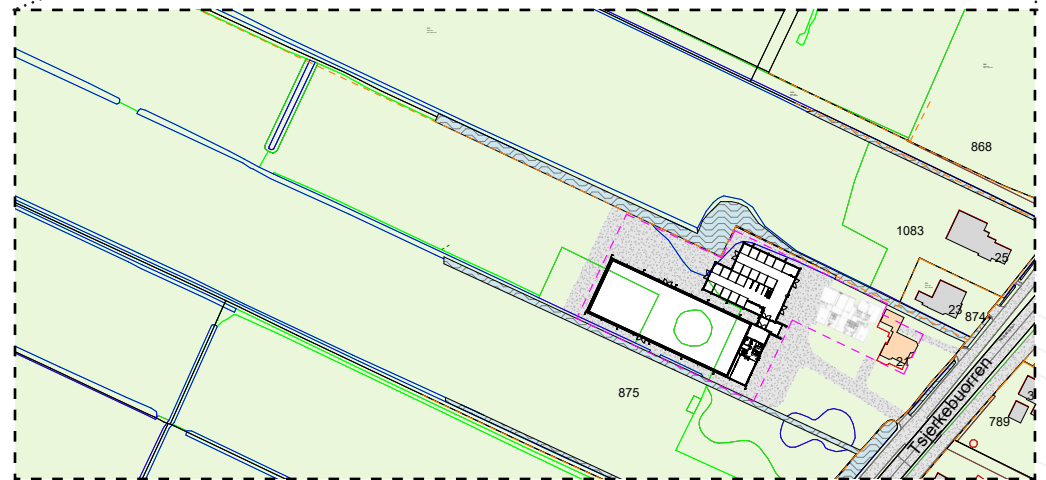
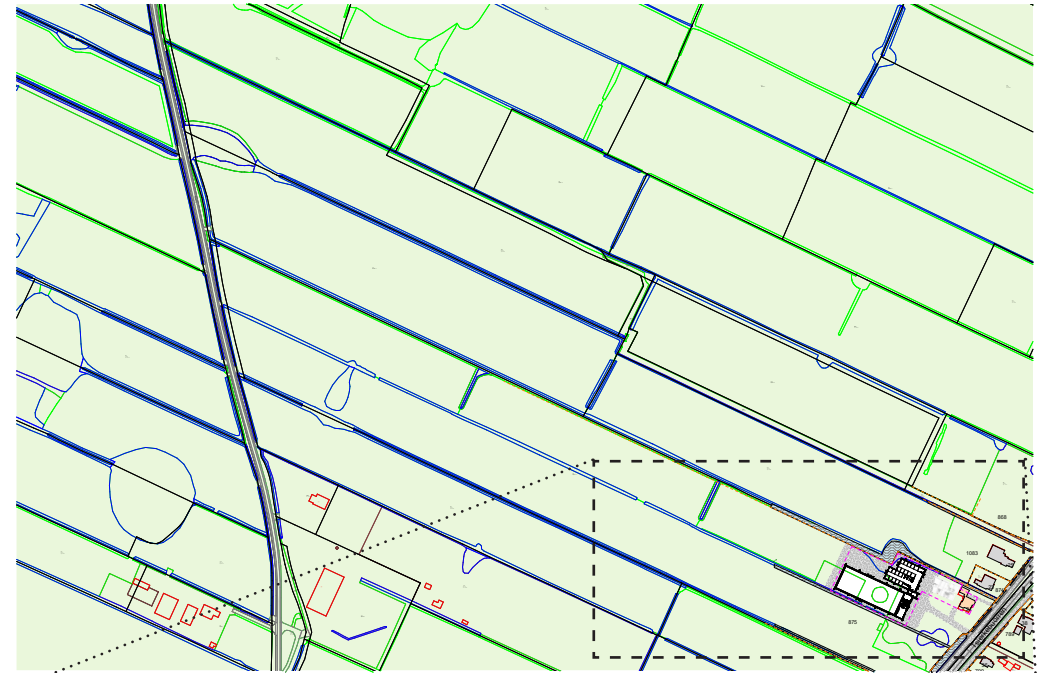
Aansluitend aan de nieuwe houtsingel in het midden van het grote perceel 875 wordt aan de noordoostzijde een sloot/ greppel uitgegraven. Deze sloot/ greppel loopt door tot aan de Tsjerkebuorren en de Wedze.

Achterop het langgerekte perceel 875 wordt dwars op de dykswallen een tweetal greppels verder uitgegraven tot sloten (zie figuur hiernaast).

De nieuwe sloten/ greppels dienen ter compensatie van de toename van de verharding en het dempen van een deel van de poel ter hoogte van de paardenstallen. Hier is een damwand geplaatst, omdat dit noodzakelijk was voor de bouw van de stallen.

Dronebeeld waarop de waterstructuren zichtbaar zijn

waterstructuren Tsjerkebuorren

VERHARDING

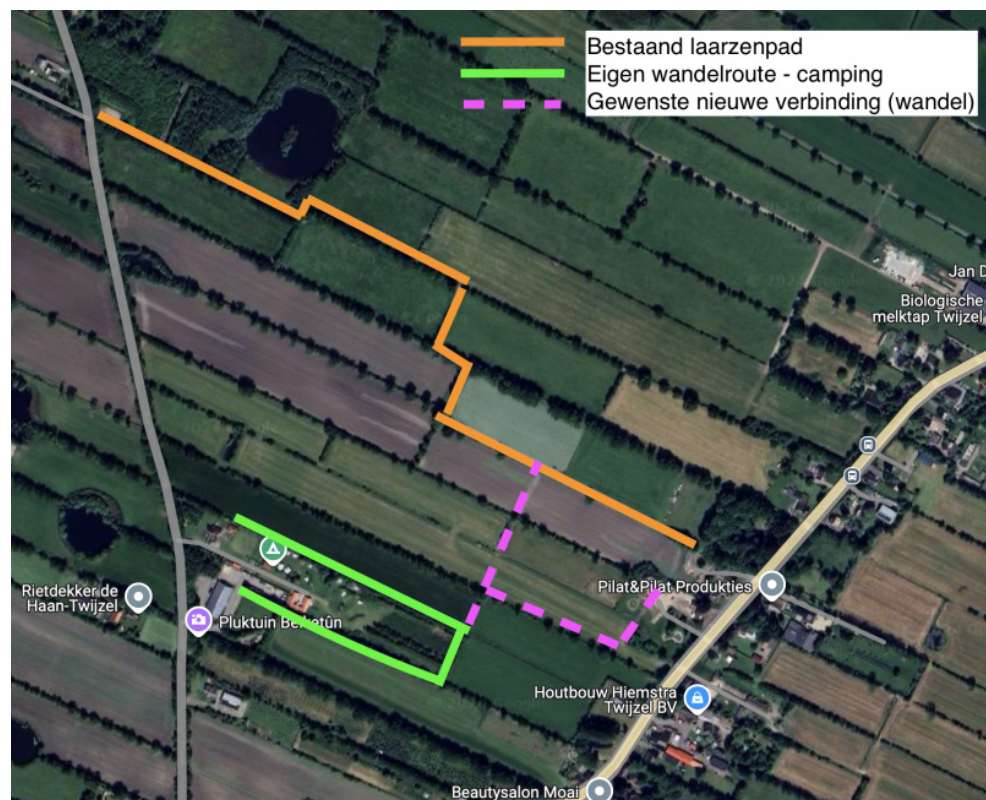
De bestaande inrit met klinkers blijft behouden en wordt iets verbreed. Rondom de bedrijfsbebouwing komt verharding in de vorm van klinkers. Vóór de rijhal en de paardenstallen is deze verharding noodzakelijk om te parkeren. Het achterterrein dient bereikbaar te zijn voor het personeel en om de mest af te laten voeren. Daar waar niet dagelijks gereden wordt, maar waar een stevige ondergrond wel noodzakelijk is, zullen grasbetonkeien worden aangelegd, met zand/ aarde en gras. Deze grasbetonkeien zijn waterdoorlatend en daardoor beter voor de wateropvang beter dan klinkers.

PARKEREN

Op het terrein is voldoende ruimte om te parkeren. Vóór de rijhal is rekening gehouden met ruimte voor bezoekersparkeren. Er is ruimte voor 20 auto's óf 5 auto's met trailer en 10 auto's. Op het achterterrein is voor het personeel ruimte om te parkeren.

PADENSTRUCTUUR

Vanuit camping De Wedze is de wens uitgesproken de padenstructuur uit te breiden. Hier kan een fraaie verbinding gelegd worden met het plangebied.

bestaande en gewenste padenstructuur

BIJLAGE; BELEIDSANALYSE

1. PROVINCIAAL BELEID GRUTSK OP 'E ROMTE

In 2014 is de Structuurvisie Grutsk op 'e Romte vastgesteld. In Grutsk op 'e Romte worden landschappelijke en cultuurhistorische structuren van provinciaal belang in samenhang geanalyseerd, gewaardeerd en van een richtinggevend advies voorzien. Het doel hiervan is behoud en verdere ontwikkeling van de ruimtelijke kwaliteit door middel van informeren, adviseren en inspireren. Op deze wijze verwacht de provincie de doorwerking van de provinciale belangen in ruimtelijke plannen van gemeenten te borgen.

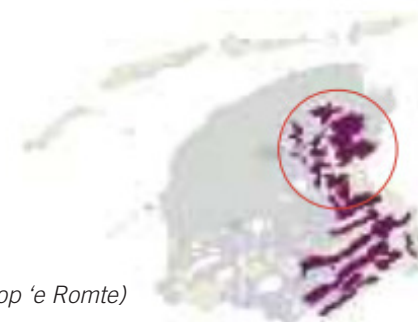
In Grutsk op 'e Romte is een zogenaamde “Top 10” weergegeven. Dit zijn 10 landschappelijke en cultuurhistorische structuren van provinciaal belang. Dit zijn structuren die de grenzen van deelgebieden overschrijden en bepalend zijn voor de identiteit van de gehele provincie. Het gaat hierbij om: Verscheidenheid aan landschapstypen, overgangszones van het een naar het andere landschapstype en contrasten daartussen, Grootschalige openheid en weidsheid of leegte van de open landschapstypen, Het totaal aan watersystemen. Van zeer grootschalige tot de zeer fijnmazige watersystemen en van voormalig naar huidige of heropende waterverbindingen, Het Waddensysteem, Stelsel van dijken als onderdeel van en voorwaarde voor het watersysteem en agrarische ontwikkeling van Fryslân, Reliëf, Verkaveling, Onzichtbare waarden in de ondergrond, Nederzettingen, dorpen en steden in hun omgeving en Structuur van de nederzettingen, dorpen en steden.

De provincie is ingedeeld in 11 deelgebieden. De 11 gebieden zijn: Westergo, Middelsee en Marne, Oostergo, Lauwersmeergebied, Noordelijke Wouden, Merengebied, IJssel-meergebied, Gaasterlân, Laagveengebied, Zuidelijke Wouden en Waddengebied, inclusief de Waddeneilanden.

Het plangebied maakt deel uit van het deelgebied Noordelijke Wouden

In dit deelgebied zijn de volgende punten van provinciaal belang:

1. Kleinschaligheid van het gebied met hoge dichtheid aan opstreekende percelen (richting aan het landschap gevend), grensbeplanting van

woudontginningenslandschap (Grutsk op 'e Romte)

houtwallen en elzensingels ('in' de slootrand) en een dicht netwerk van kleinschalige infrastructuur (zandpaden en sloten), veenontginningsdorpen met verspreide bebouwing of dun bebouwde linten met een grillig verloop. In en nabij de dorpskernen dichter bebouwde linten en buurten.

2. De overgang (contrast) van dichte, gerichte verkavelingsstructuren van elzensingels en houtwallen op de zandgronden naar het open veenweidegebied en het kleigebied.

3. De samenhang van historische wegen met bebouwingslinten en rijke schakeringen aan wegbeplanting in verschillende vormen: singels, bomen, hagen. Op een aantal locaties de bossen behorend bij landgoederen in samenhang met het landschap.

4 Een aantal plekken waarbij kleinschalige ontginningen nog herkenbaar gekoppeld zijn aan eenvoudige woningbouwvormen.

5 De Friese esgebieden rond de Burgumer Mar en Westergeest met de daarbij horende 'Friese' esdorpen met de kenmerkende, afwijkende structuur ten opzichte van omliggende, voornamelijk opstreekende verkavelingen.

6 De herkenbaarheid en beleefbaarheid van het natuurlijke reliëf in de vorm van dekzandruggen, de vele pingoruïnes, vuursteenvindplaatsen en kleine stuifduinen in restanten van voormalige heidevelden.

7 De karakteristieke langgerekte verkaveling- en bebouwingsstructuren van de hoogveenontginningsgebieden met bijbehorend watererfgoed (vaarten, wijken, bruggen).

8 Karakteristieke blokvormige structuren en verkavelingen met verspreide bebouwing in de heideontginningsgebieden.

Binnen de Noordelijke wouden ligt het plangebied in het landschapstype Woudontginningslandschap (zie figuur hierboven).

Kernkwaliteiten van het woudontginningslandschap op basis van de landschapstypen:

Bodem en ondergrond | humeuze dekzand met plaatselijk reliëf, pingoruïnes en dobben

Maat en schaal | zeer kleinschalig

Structuren | lange bebouwingslinten met wegbeplanting met voornamelijk haaks daarop staande van houtwallen of singels voorziene opstreckende percelen met een gevarieerde lengtebreedte verhouding 1:4 tot 1:5 tot rechthoekige percelen; plaatselijk landgoederenstructuren opgenomen in de verkaveling

Dorpen | wegdorpen en lintbebouwing

Boerenerven | verspreid liggend opgenomen in de houtwallen- en elzensingel-patroon aan zandpaden en wegen

Wegen | enkele hoofdwegen, intensief ontsloten door (zand)paden en (zand)wegen

Water | vaarten, kanalen, veel verspreid voorkomende pingoruïnes en dobben

Verkaveling | zeer langgerekte opstreckende verkaveling

Beplanting | elzensingels (lagere delen met sloten) en houtwallen(hogere delen), wegbeplanting, plaatselijk lanen en landgoedbossen

figuur uitwerking landschap stypen Grutsk op 'e Romte

2. GEMEENTELIJK BELEID; OMGEVINGSVISIE ACHTKAR SPELEN 2021 – 2040 (ONTWERP 2021)

De omgevingsvisie bevat de volgende elementen:

- Een beschrijving van de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving: waar bestaat de fysieke leefomgeving uit en wat is de kwaliteit ervan?
- De hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling, gebruik, beheer, bescherming en behoud van het grondgebied: wat gebeurt er/ gaat er gebeuren en hoe houden we het grondgebied in stand?
- De hoofdzaken van het beleid op alle relevante terreinen van de fysieke leefomgeving: wat zijn de ambities van Achtkarspelen?

Bij de omschrijving van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving speelt het landschap een belangrijke rol. Achtkarspelen is een gemeente met een sterk agrarisch karakter, maar ook met industriële accenten en een verscheidenheid aan dorpen. Er is veel ruimte in het gebied en het landschap straalt rust uit. De agrariërs zijn van oudsher beheerder van het landschap en hebben het buitengebied gevormd naar wat het nu is. De weidsheid van de Mieden enerzijds en de geborgenheid van het coulissenlandschap anderzijds geven de gemeente een unieke uitstraling.

Waardevolle elementen in het landschap zijn de historische wegen met lintbebouwing in combinatie met singels, bomen en hagen. Vanuit de historie is er natuurlijk reliëf in het landschap te vinden in de vorm van dekzandruggen, pingoruïnes en kleine stuifduinen in restanten van voormalige heidevelden. Karakteristiek zijn ook de langgerekte verkavelingstructuren en de hoogveenontginningsgebieden met de bijbehorende vaarten, wijken en bruggen. Achtkarspelen ligt in De Noardlike Fryske Wâlden, dat de status van Nationaal Landschap heeft. Door de kleinschaligheid en diversiteit van het landschap, is het gebied aantrekkelijk voor wandelaars en fietsers. Er zijn veel mooie en beschutte paden in het gebied en er lopen meerdere lange afstandspaden door het gebied, zoals het Friese Woudenpad en het streekpad Noardlike Fryske Wâlden.

Het gebied is (nog) relatief onbekend, maar biedt wel kansen voor toerisme.

2. GEMEENTELIJK BELEID

De koers voor 2040:

We wonen, werken en ontspannen in vitale en leefbare dorpen en in een aantrekkelijk buitengebied. De leefomgeving beweegt mee met de ontwikkelingen van deze tijd, met respect voor de bestaande ruimtelijke en sociaal-culturele kwaliteiten.

VISIE RUIMTELIJKE KWALITEIT BUITENGEBIED ACHTKARSPLEN, 2020

In de Visie Ruimtelijke Kwaliteit wordt veel aandacht besteed aan het landschap van Achtkarspelen en de visie daarop. Ook wordt specifiek aandacht besteed aan perceelsranden en erven.

Het behouden en versterken van de landschappelijke kenmerken zijn van belang.

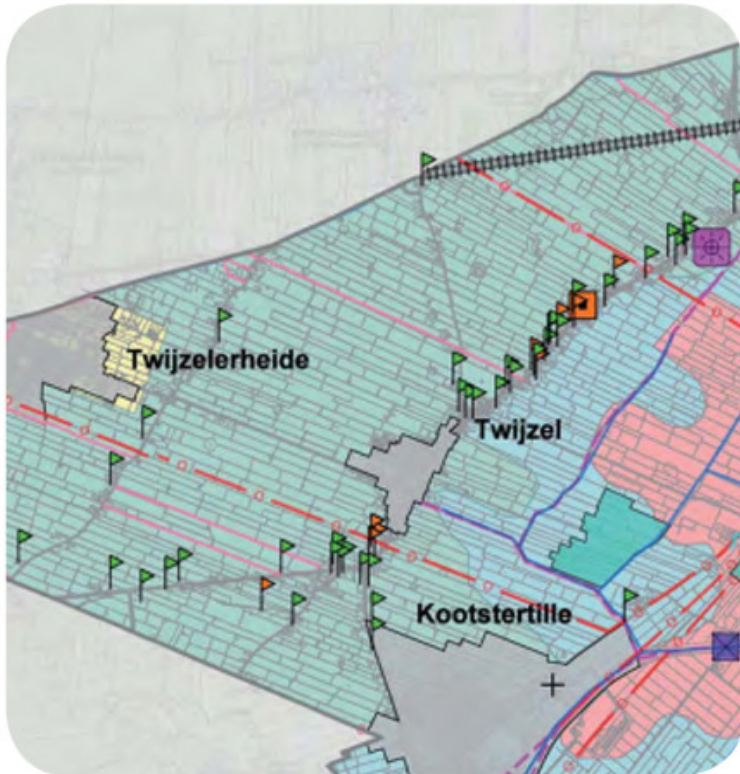
Het dykswallenlandschap (in opstreckende verkaveling) is verder uitgewerkt. Het besloten karakter van de lineaire beplantingen op de perceelsranden in de vorm van dykswālen, danwel hout-, en elzensingelbeplantingen dient behouden te blijven.

In de Visie Ruimtelijke Kwaliteit wordt nader ingegaan op de inrichting van erven. Dit is opgenomen in de laatste pagina's van deze bijlage.

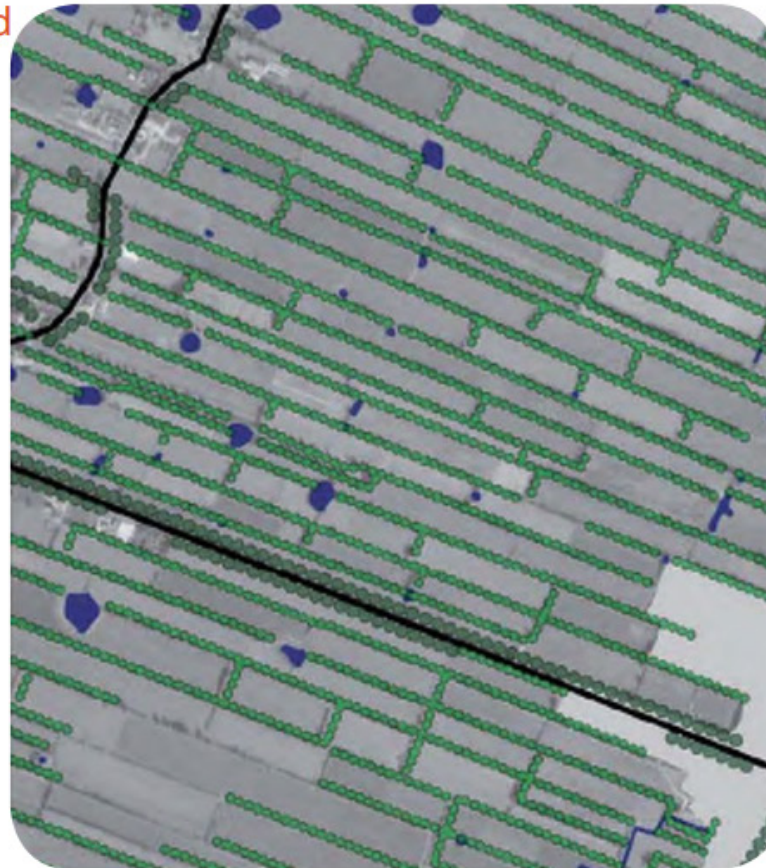

VISIE RUIMTELIJKE KWALITEIT BUITENGEBIED ACHTKAR SPELEN, 2020

2 Dykswâlenlandschap opstrekkend verkaveld

- Besloten landschap
- Lintbebouwing
- Overwegend dykswâlen
- Duidelijke landschapsinrichting
- Bijna geen sloten
- Opstrekkende verkaveling
- Bijna alle verharde wegen zijn beplant
- Boomteelt
- Pingoruïnes

- Dicht patroon van perceelsrandbeplantingen in lengterichting verkaveling
- Perceelsrandbeplantingen vaak over de volledige lengte
- Incidenteel dwars
- Perceelsrandbeplantingen staan veelal op een wal
- Veelal eiken met struweel, elzen en berken
- Beplanting aan beide zijden van de wal
- Weinig tot geen watervoerende sloten en greppels

Landschapskenmerken

Typerend voor de perceelsranden

VISIE RUIMTELIJKE KWALITEIT BUITENGEBIED ACHTKAR SPELEN, 2020

- Langs wegen
- Opzet erf opstrekkend, rechthoekig, haaks of onder een hoek met de weg geplaatst
- Duidelijk voorerf met woning aan de weg en achtererf met bedrijfsbebouwing grenzend aan het landschap
- Bebouwing haaks op of onder een hoek met de weg geplaatst
- Bebouwing in wisselende rooilijn, vrij dicht op de weg
- Zijdelingse beplanting op een wal, soms op de achtererf grens
- Op het voorerf een enkele boom/ bomen, soms hagen
- Weinig tot geen sloten

Typend voor de erven

Samenvatting Opstrekend ontginningslandschap DROOG

Uitbreidingsrichting

- Probeer de uitbreiding te situeren binnen de bestaande perceelsgrenzen; Kies mogelijk voor een uitbreiding aan de achterzijde van het erf.
- Zorg dat er ruimte is voor het bouwplan. Past het bouwplan niet op het erf, kies dan voor een vergroting van het erf.
- Het nieuwe erf heeft een rechthoekige vorm.

Inrichting van het erf

- Laat de oorspronkelijke boerderij of de woning de blikvanger zijn; stem de positie van nieuwe bebouwing daar op af. Kies zo mogelijk voor stallen en bijgebouwen een lagere nokhoogte dan de hoogte van de oorspronkelijke boerderij.
- Maak onderscheid tussen een voorerf en een achtererf.
- Plaats nieuwe bebouwing op voldoende afstand van bestaande bebouwing, maar wel zo dat het erf compact blijft. Houd rekening met eventuele toekomstige ontwikkelingen op het erf. Denk aan mogelijkheden om (in de toekomst) overbodige bebouwing te slopen.
- Nieuwe bedrijfsbebouwing, opslag, grondopstelling zonnepanelen, mestvergistingsinstallaties of kleinschalig kamperen komt op het achtererf, achter de achtergevel van de oorspronkelijke boerderij.

Inpassing van het erf

- Behoud voor zover mogelijk de bestaande erfbeplanting, mits streekeigen en van voldoende kwaliteit en versterk beplanting op bestaande dykswâlen.
- Nieuwe erfbeplanting in de vorm van dykswâlen op de zijdelingse perceelsgrenzen beplant met bomen en struiken.
- Geef extra aandacht aan erfbeplanting aan de zijden van het erf die vanaf de openbare weg zichtbaar zijn.
- Pas ook sleufsilo's, mestvergistingsinstallaties en grondopstelling van zonnepanelen in.

- Op het voorerf passen solitaire bomen en een haag rond het erf.
- Voor sortimentskeuze zie de bijlage.

Vormgeving bebouwing

- Kies voor de bebouwing een eenvoudige vorm die past bij de functie (rechthoekige stal, silo's rond).
- Voor zover mogelijk, worden nieuwe gebouwen voorzien van een kap met een lage gootlijn.
- Kies kleuren en materialen die passen in het gebied en opgaan in hun omgeving (geen wit, geen glimmende oppervlakken).
- Bij bedrijven/ kleinschalig kamperen geen opvallende reclame-uitingen.

FACTSHEET DYKSWAL (VERSTERKEN, ONDERHOUDEN EN BESCHERMEN)

Een dykswâl is een aarden wallichaam met steile zijden, begroeid met bomen, struiken en kruiden. De dykswâlen zijn zo bijzonder omdat ze met heideplaggen werden opgebouwd. Een goed schrale dykswâl heeft op de zonnige zijden een bloemrijke voedselarme begroeiing en op de schaduwzijden een begroeiing van (korst)mossen en varens. Ze hebben een grote cultuurhistorische en ecologische waarde en daarom genieten ze een strikte bescherming in de bestemmingplannen voor het Buitengebied van Tytsjerksteradiel en Achtkarspelen.

Herstel wal

Aanbeveling is om de dykswâl zo veel mogelijk intact te houden. Beschadigingen liever niet aanvullen dan aanvullen met verkeerde grond/hekkelspecie.

Aanvullen met (voedselrijke) grond geeft als resultaat dat ruigtekruiden uitstekend kunnen gedijen. Daarmee wijkt de wal sterk af van het oorspronkelijke karakter van de traditionele dykswâl. Indien herstel toch gewenst is, gebruik dan schrale, zandige grond, liefst uit de omgeving.

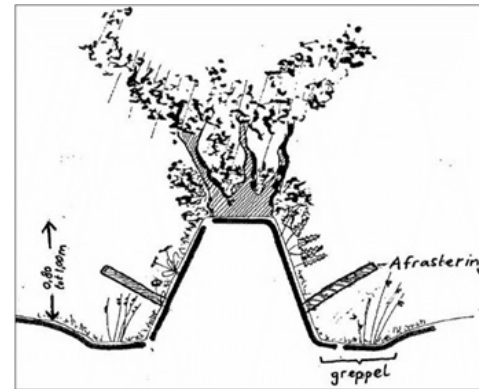
Herstel greppel

In veel gevallen ligt er aan weerszijden van het wallichaam een ondiepe greppel. Na verloop van tijd raken veel greppels dicht door vertrapping door vee en/of bladval. Een van de herstelmaatregelen kan zijn het opnieuw graven van de greppel(s). Het vrijkomende materiaal wordt niet op het wallichaam verwerkt, maar veelal met een wallenfrees verspreid over het aangrenzende perceel, of afgevoerd.

Afzetten beplanting

Afhankelijk van de toestand van de beplanting van bomen en struiken in de houtwal, kan ervoor gekozen worden om deze af te zetten. Achterblijvende stobben lopen weer uit en na het afzetten is er ruimte voor het tussenplanten van bosplantsoen. Laat altijd een aantal mooi gevormde bomen en/of struiken als overstaanders staan en zet de beplanting op de juiste hoogte af. Deze hoogte bedraagt circa 10-15 centimeter boven het maaiveld of een reeds gevormde stobbe. Hou bij

zwaardere beplanting een zaaghoogte aan die gelijk is aan de diameter van de te zagen stam op borsthoogte. Door op deze manier de beplanting afzetten, is de kans het grootst dat de achterblijvende stobben weer uit zullen lopen.

Afrastering

De afrastering wordt in de Noardlike Fryske Wâlden schuin, onderin het wallichaam geplaatst, zodat het vee de greppel en evt. onderzijde wallichaam kan begrazen, maar de rest van de wal/struiken/bomen niet. De zijanten van het wallichaam worden zo voortdurend voedselarm gehouden, verschaald. Indien er na de herstelwerkzaamheden beweiding plaats vindt op de aangrenzende percelen, is het van belang om een deugdelijk veekerend raster te plaatsen, afgestemd op het soort vee. Een raster voor melkvee bestaat veelal uit palen geplaatst om de vier tot acht meter, voorzien van twee puntdraden. Bij beweiding met schapen is het verstandig om daarnaast schapengas aan te brengen.

Ongewenste soorten

Indien er bepaalde ongewenste soorten aanwezig zijn in het een houtwal, dan kunnen deze bestreden worden tijdens het herstel. Het gaat hierbij met name om ratelpopulier en Amerikaanse vogelkers. Beide soorten kunnen sterk woekeren en andere soorten verdringen.

Plantadvies

Het heeft de voorkeur om zoveel mogelijk plantmateriaal te gebruiken dat afkomstig is uit de streek waarin wordt aangeplant. De reden daarvoor is dat de aanwezige insecten en andere kleine dieren zijn aangepast aan de bloei- en vruchttijden van de planten die ter plaatse voorkomen. Op hun beurt zijn de vogels in de broedtijd weer van deze insecten afhankelijk, als ze hun jongen moeten voeren met grote hoeveelheden van deze insecten en hun larven. Vraag dus altijd naar de herkomst van het zaad of de stekken van elke te planten partij bomen en struiken.

Sortiment van bomen en struiken

Het aanplanten c.q. bijplanten van hout- en elzensingels dient plaats te vinden in het plantseizoen. Het plantseizoen is de periode van 1 november tot en met 15 april. In het daaropvolgende groeiseizoen dient niet aangeslagen beplanting voor 15 december dat jaar te worden vervangen (het zogenaamde inboeten).

Richtlijnen voor het aanbrengen van houtsingels/dykwalen (Visie ruimtelijke kwaliteit):

- Te planten in 4 rijen met onderlinge afstand van 50 cm tot 75 cm
- De buitenste rijen 100 % heesters menging van meidoorn, sleedoorn, en vlier; in de rij plantafstand van 100 cm.
- De middelste rijen 100 % boomvormers zigzag in de rij om de 200 cm van 70% *Quercus robur* (zomereik) en aanvullen met 30% *Sorbus aucuparia* (lijsterbes).
- De uiteindelijke bedekking dient ten minste 90% te bedragen. Zie afbeelding 'bedekkingspercentage'.

Bedekking van dykwālen

Bedekkingspercentage 90 – 100%

Bedekkingspercentage 75 – 89%

Bedekkingspercentage 50 – 74%

Bedekkingspercentage minder dan 50%

Doorsnede van een dykwāl ▲

RHO ADVISEURS

